

МІНІСТЕРСТВО ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ
СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ УРСР

ПРОГРАМИ
ДЛЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ
УНІВЕРСИТЕТІВ

МЕТОДИКА
ВИКЛАДАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІТЕРАТУРИ
В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

«ВИЩА ШКОЛА»

КИЇВ — 1976

МІНІСТЕРСТВО ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ
СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ УРСР

Управління вищих навчальних закладів

ПРОГРАМИ
ДЛЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ
УНІВЕРСИТЕТІВ

МЕТОДИКА
ВИКЛАДАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІТЕРАТУРИ
В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

кп. 28195 .

Видавниче об'єднання «Вища школа»
Головне видавництво
Київ — 1976

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Комуністична партія Радянського Союзу, Радянський уряд надають художній літературі величезного значення в справі комуністичного виховання народу, зокрема — шкільної молоді, — у підготовці її до майбутньої трудової діяльності. «Радянська література і мистецтво, пройняті оптимізмом і життєстверджуючими комуністичними ідеями, відіграють велику ідейно-виховну роль, розвивають в радянській людині якості будівника нового світу»¹, — говориться в Програмі КПРС.

Радянська література наснажена духом комуністичної партійності. Вона збагачує знання молодого покоління про дійсність, про минуле і сучасне нашої країни, допомагає готувати його до праці на благо народу, Батьківщини, вчить давати будь-яким життєвим явищам принципову оцінку з класових позицій.

На XXV з'їзді КПРС указувалося на те, що в творах літератури і мистецтва «все частіше, а головне — глибше, знаходить відгук те основне, істотне, чим живе країна, що стало частиною особистої долі радянських людей»². У звітній доповіді Генерального секретаря ЦК КПРС Л. І. Брежнєва підкреслювалась широта тематики радянської літератури, її велика ідейно-виховна роль.

Це ставить ще більш підвищені вимоги до художнього рівня та, особливо, ідейного спрямування будь-якого літературного твору. «Головним критерієм оцінки суспільної значимості будь-якого твору, зрозуміло, була і залишається його ідейна спрямованість»³.

Це твердження повністю стосується літератури як

¹ Програма Комуністичної партії Радянського Союзу. Політвидав України, 1968, с. 115.

² Матеріали XXV з'їзду КПРС. К., Політвидав України, 1976, с. 88.

³ Там же, с. 89—90.

шкільного предмета. Саме шкільний курс літератури відзначається величезним впливом на дітей та шкільну молодь, значною мірою впливає на формування комуністичних переконань та матеріалістичного світогляду учнів, виховує їх у дусі комуністичного ставлення до праці, готує до продуктивного труда на благо Радянської Батьківщини.

Вплив шкільного курсу літератури на формування характеру та переконань учнів визначається насамперед такими головними факторами:

для вивчення в школі відібрані найкращі твори до- жовтневої та радянської літератури, здатні завдяки ви- сокому ідейно-художньому рівневі справити сильний ви- ховний вплив на юного читача;

вивчення літератури як шкільного предмета має виг- ляд чітко організованої системи, що забезпечує послі- довність в ознайомленні з історико-літературним проце- сом, доступність програмових творів для учнів певних вікових категорій і розуміння основних закономірностей розвитку історико-літературного процесу;

вивчення, аналіз літературних творів здійснюється при керівній і спрямовуючій участі вчителя літератури, який допомагає школярам глибоко, з правильних іде- ологічних позицій усвідомити події, відображені в літературних творах, досягнути красу і довершеність художньої форми, сприяє виробленню в них естетичних критеріїв сприймання явищ мистецтва та розвитку ху- дожніх смаків, а в кінцевому підсумку — забезпечує комуністичне виховання учнів.

Звідси зрозуміло, що вирішальна роль у вивченні лі- тератури в школі належить учителеві. Від його фахової підготовки та педагогічних здібностей, від наукового та методичного рівня уроків залежать і учнівські знання з літератури, й виховний вплив художніх творів на учнів, і рівень читацьких інтересів майбутніх громадян радян- ського суспільства.

Тому підготовка вчителів літератури є одним із най- важливіших завдань, що стоять перед вищими педаго- гічними навчальними закладами, в тому числі — й перед філологічними факультетами державних університетів, які готують переважно вчителів мови та літератури се- редньої школи.

У системі фахової підготовки студентів філологічних

факультетів університетів курс методики викладання української літератури в середній школі посідає помітне місце поряд з курсом історії літератури, теорії літератури, педагогіки, психології, а також педагогічною практикою всіх видів.

Особливістю методики як вузівської дисципліни є тісне поєднання літературознавчого аспекту з педагогічним. Справді, літературознавство — в широкому розумінні цього терміну — дає студентам знання літературних фактів, розуміння закономірностей розвитку історико-літературного процесу з позицій марксистсько-ленінської методології і озброює основними теоретико-літературними поняттями, а також сприяє виробленню загальних практичних навичок аналізу художнього твору. Педагогіка та психологія вчать розуміти особливості внутрішнього світу дитини, показують шляхи виховання, освіти та навчання підростаючого покоління.

Методика ж літератури є конкретним виявом, реалізацією вивчення літературного процесу в цілому й аналізу окремих художніх творів стосовно вимог шкільної програми та з урахуванням специфіки вікових і психологічних особливостей учнів певних класів. Особливо великої ваги набувають завдання комуністичного виховання шкільної молоді при викладанні літератури в школі, насамперед — на матеріалі програмових творів. У процесі вивчення курсу методики викладання літератури студенти набувають як теоретичних знань, так і практичних навиків вивчення й аналізу літературних творів з позицій комуністичної партійності методики, а це означає, що кожен художній твір, кожне явище літератури слід вивчати з учнями в такий спосіб, щоб забезпечити максимальне використання тих можливостей, які дає навчальний матеріал для комуністичного виховання учнів.

Реалізація цього завдання визначальною мірою залежить від ідейно-політичного рівня, від фахової підготовки студентів, у якій одне з чільних місць належить методиці літератури.

Курс методики викладання української літератури в школі складається з таких частин:

- 1) теоретичний (лекційний) курс;
- 2) практичні заняття;

3) лабораторно-практичні заняття¹.

На теоретичний курс відводиться 30 годин. Змістом його є методологічні основи методики, головні теоретичні положення та стислий огляд історії методики. Значення цієї частини курсу полягає не стільки в тому, що вона дає студентам певний, хоч і стислий, обсяг знань, скільки в розвитку самостійного мислення студентів, у виробленні розуміння загальних закономірностей методики, в стимулюванні пошуків власних шляхів викладання літератури. Метою теоретичної частини курсу є навчити студентів використовувати всі найзначніші надбання методики, не дотримуючись, проте, її положень сліпо, а творче розвиваючи їх, шукати в кожній конкретній ситуації таких форм, методів та прийомів роботи, які дадуть за певних обставин найвищий виховний та навчальний ефект.

Метою практичних занять є насамперед ознайомлення з практикою радянської школи, вивчення передового досвіду викладання літератури. Проводяться вони здебільшого у вузівських аудиторіях, хоча опрацювання деяких тем передбачає відвідування школи.

Для проведення практичних занять утворюються групи в складі 20—25 осіб.

Важливе місце в підготовці студентів до роботи в школі, а перед цим до проходження педагогічної практики,— мають лабораторно-практичні заняття. В процесі лабораторно-практичних занять студенти вже самі, хоч, зрозуміло, під контролем методиста, а також учителів, виконують окремі завдання, пов'язані з навчанням і вихованням учнів на уроках літератури та в позаурочний час: складають календарні й поурочні плани, проводять різні позакласні заходи, дають уроки.

Проводяться лабораторно-практичні роботи переважно в базових школах університетів, групами у 8—10 осіб.

У процесі опрацювання курсу методики студенти вивчають партійні та урядові документи про школу, насамперед постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про заходи дальшого поліпшення роботи середньої за-

¹ У тому разі, коли відсутні умови для проведення лабораторно-практичних занять безпосередньо в школі, їх слід замінити практичними заняттями.

гальноосвітньої школи» (1966), «Про завершення переходу до загальної середньої освіти молоді й дальший розвиток загальноосвітньої школи» (1972), постанову Верховної Ради УРСР «Про стан і заходи до дальшого поліпшення навчально-виховної роботи в загальноосвітніх школах Української РСР» (1972), а також «Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про народну освіту» (1973), матеріали XXV з'їзду КПРС та матеріали XXV з'їзду КП України. Вони повинні стежити за методичною пресою та ґрунтовно опрацювати рекомендовану літературу.

Опрацювання теоретичної частини курсу методики літератури слід тісно пов'язувати з ознайомленням з практикою радянської школи. Для цього необхідно використовувати всі наявні можливості: відвідування шкіл з кожної нагоди (всі види практики, шефська робота, практичні заняття з методики, педагогіки тощо), зустрічі з учителями в університеті та читання ними окремих лекцій, власний досвід викладача, а також студентів, які мають педагогічний стаж роботи в школі. Дуже ефективним заходом є відвідування студентами уроків, які проводить особисто викладач методики.

Корисними є й інші форми вивчення досвіду викладання літератури в школі. Це анотування методичних праць — окремих видань і журнальних статей, прослуховування грамзапису уроків кращих учителів літератури, ознайомлення з конспектами уроків, обговорення їх тощо.

Особливістю підготовки вчителів української літератури в університетах є підвищений рівень наукової підготовки студентів, зокрема, й в аспекті методико-літературному та педагогічному. Тому в процесі вивчення курсу методики викладання слід приділити науковій підготовці посилену увагу. Не можна обмежитись лише викладанням курсу методики на високому ідейному та науковому рівні — слід всіляко намагатися розвивати в студентів інтерес до поглибленого вивчення методики, прищеплювати смак до ведення наукових досліджень у цій галузі. Цьому сприяє запровадження спеціальних курсів та спеціальних семінарів з проблем методики літератури, проведення науково-практичних конференцій за участю вчителів середніх шкіл, утворення науково-дослідних груп, де над методичними темами спільно

працюють студенти, викладачі університету, вчителі середніх шкіл, а також інші заходи.

Методика літератури в своїх основних положеннях є наукою нормативною, її предметом є форми, методи і прийоми вивчення історико-літературного процесу, насамперед — аналізу художніх творів, у школі.

Однак не слід забувати, що організація вивчення програмового матеріалу з літератури, вибір і застосування певної форми, методу чи прийому викладання літератури в школі є справою глибоко індивідуальною і залежить не тільки від самого вивчуваного матеріалу, вікових та психологічних особливостей учнів, а й від особистості вчителя. Тому методика літератури не може бути збірником методичних рецептів, приписів, обов'язкових у певній ситуації для кожного вчителя. Навпаки, вона повинна лише озброювати вчителя знанням і розумінням загальних закономірностей розвитку навчально-виховного процесу на уроках літератури, спрямувати його на творчий підхід до викладання цього дуже важливого і специфічного навчального предмета, на пошуки нових та вдосконалення вже відомих ефективних форм, прийомів і методів викладання, на наукове дослідження проблем викладання літератури в середній школі.

У доповіді Генерального секретаря ЦК КПРС Л. І. Брежнєва «Звіт Центрального Комітету КПРС і чергові завдання партії в галузі внутрішньої і зовнішньої політики» вказується: «Комуністичне виховання передбачає постійне вдосконалення системи народної освіти і професійної підготовки. Це особливо важливо тепер, в умовах науково-технічної революції...

Очевидною є, зокрема, необхідність дальшого серйозного вдосконалення всієї загальноосвітньої системи, і насамперед середньої школи»¹.

Університети в ділових контактах із середньою школою повинні повсякчас дбати про піднесення активності навчально-виховного процесу, зокрема на уроках літератури в школі, шукати дальших шляхів активізації викладання, впроваджувати в життя найновіші досягнення літературознавства, методики, педагогіки, технічні засоби навчання.

Особливу увагу слід звернути при цьому на розвиток

¹ Матеріали XXV з'їзду КПРС. К., Політвидав України, 1976, с. 86.

самостійного мислення учнів, на підготовку їх до майбутньої практичної діяльності в умовах, коли головним є прийняття власних рішень. Л. І. Брежнев указував: «В сучасних умовах, коли обсяг необхідних для людини знань різко і швидко зростає, вже неможливо робити головну ставку на засвоєння певної суми фактів. Важливо прищеплювати вміння самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватись у стрімкому потоці наукової і політичної інформації. Тут нас чекає велика робота. Звичайно, робота обачна, вдумлива, без непотрібної ломки або поспішних рішень. Що тут потрібно? Очевидно, і поліпшення підготовки викладачів, і приведення самих методів навчання у відповідність з вимогами життя, і забезпечення школи сучасними навчальними посібниками, в тому числі наочними»¹.

Приведення методів навчання у відповідність з вимогами життя стосовно викладання літератури в школі означає насамперед удосконалення їх у напрямі більшої активізації навчального процесу, широкого застосування самостійної роботи як методу викладання літератури.

За таких умов університетський курс методики літератури допоможе майбутнім учителям належним чином підготуватися до роботи в школі, розглядати її як справу творчу й відповідальну. А це, в свою чергу, забезпечить високий рівень комуністичного виховання та літературної освіти учнів середніх шкіл — майбутніх будівників комунізму.

ТЕОРЕТИЧНИЙ КУРС — 30 год.

І. Викладання літератури в середній школі на сучасному етапі розвитку суспільства — 2 год.

Вчення В. І. Леніна про літературу. Ленінська теорія відображення. Принцип комуністичної партійності літератури.

Література і сучасність. Програма КПРС та матеріали XXV з'їзду КПРС та XXV з'їзду КП України про роль художньої літератури в комуністичному вихованні народу. Питання викладання літератури в школі в партійних документах.

¹ Матеріали XXV з'їзду КПРС. К., Політвидав України, 1976, с. 86.

Роль і місце літератури як шкільного предмета в системі середньої освіти. Визначальна освітньо-виховна роль літератури у формуванні комуністичного світогляду, моралі, етики учнів, у підготовці їх до майбутньої трудової діяльності.

Учитель літератури та його провідна роль у навчанні й вихованні учнів. Підготовка вчителя у вузі. Особливості підготовки вчителя літератури в університеті.

Особливості викладання літератури у зв'язку з науково-технічною революцією, з розвитком літературного процесу та змінами в психологічних особливостях і пізнавальних можливостях учнів.

Постійний розвиток і збагачення української літератури, ознайомлення учнів з новими найвидатнішими її досягненнями.

Неухильне вдосконалення навчально-виховного процесу на уроках літератури, розвиток методів викладання, використання допоміжних матеріалів (посібники для вчителів, праці методичного характеру, унаочнення), впровадження технічних засобів у навчальний процес.

II. Методика викладання літератури в школі як наука і вузівська дисципліна — 2 год.

Методика викладання літератури в школі як наука, що стоїть на стику літературознавства і педагогіки. Залежність методики від специфіки літератури як виду мистецтва, з одного боку, та від освітньовиховних завдань, що реалізуються в процесі вивчення літератури в школі як навчального предмету, — з другого.

Зв'язок методики літератури з іншими вузівськими предметами, насамперед — з історією та теорією літератури, психологією, педагогікою, методикою мови та методикою російської літератури.

Методологічна основа методики літератури — марксистсько-ленінська філософія. Принцип комуністичної партійності методики. Специфіка методики літератури в світлі ленінської теорії відображення.

Велика роль літератури як шкільного предмета в комуністичному вихованні учнів.

Зміст комуністичного виховання при вивченні літератури в середній школі:

а) виховання комуністичної переконаності, віри в справедливість і торжество комуністичних ідеалів;

б) формування матеріалістичного світогляду, атеїстичних поглядів;

в) виховання радянського патріотизму, пролетарського інтернаціоналізму та почуття дружби народів;

г) виховання любові та комуністичного ставлення до праці, психологічна підготовка до майбутньої трудової діяльності на благо суспільства;

д) героїко-патріотичне виховання, прагнення всемірно зміцнювати військову могутність Батьківщини;

є) естетичне виховання, розвиток художніх смаків, почуття прекрасного, любові до природи, до мистецтва.

Предмет методики — форми, методи і прийоми вивчення історико-літературного процесу, насамперед — аналізу художніх творів — у школі та здійснення комуністичного виховання при вивченні літератури.

Методи дослідження в методиці:

а) вивчення й узагальнення досвіду викладання літератури в школі;

б) науковий експеримент.

Роль і завдання методики літератури у викладанні літератури в школі.

Місце методики літератури в системі підготовки вчителя в університеті.

III. Шляхи розвитку української методики літератури — 3 год.

1. Реакційно-схоластичний характер викладання літератури в дореволюційній школі. Зміст і обсяг шкільного курсу, програми й підручники з літератури.

Критика їх В. І. Леніним.

2. Розвиток методики літератури в дореволюційні часи. Боротьба передових літераторів та педагогів за перебудову викладання літератури в напрямі її демократизації, за впровадження прогресивної методики викладання, за викладання рідною мовою.

Вплив революційно-демократичних ідей В. Г. Белінського, М. Г. Чернишевського, М. О. Добролюбова на розвиток методики літератури.

Боротьба Т. Г. Шевченка за розвиток школи для народу. Його «Букварь южнорусский».

Погляди І. Я. Франка на викладання літератури в школі.

Діяльність російських методистів літератури В. Я. Стоюніна, В. І. Водовозова, В. П. Остроградського, українських — Х. Д. Алчевської, С. В. Васильченка.

Боротьба прогресивного вчительства проти реакційних засад у викладанні літератури в школі, за вільний розвиток методичної думки.

Зв'язок між революційною боротьбою, поширенням ідей марксизму-ленінізму та викладанням літератури в школі. Роль нелегальних літературних гуртків у революційному вихованні шкільної молоді.

3. В. І. Ленін про нову школу, зокрема про викладання літератури.

Розвиток радянської методики викладання літератури.

Становлення нової, радянської методики літератури. Методичні шукання, прожекторські помилки в галузі методики.

Керівна роль Комуністичної партії в розвитку радянської школи й викладання літератури зокрема.

Боротьба Комуністичної партії за нову, радянську школу, за ідейно-виховне спрямування всього навчального процесу, за зв'язок школи з життям, із завданням побудови комунізму.

Встановлення класно-урочної системи як найбільш відповідної до завдань комуністичної освіти і виховання шкільної молоді.

Н. К. Крупська про викладання літератури. Значення її праць для розвитку радянської методики літератури.

Діяльність російських радянських методистів В. В. Голубкова, М. О. Рибнікової та їх вплив на розвиток української методики літератури. Основні праці О. К. Дорошкевича, С. Х. Чавдарова, П. К. Волинського.

Дискусії про деякі положення викладання літератури в школі.

4. Методика викладання літератури на сучасному етапі. Найважливіші досягнення методики літератури. Тісний взаємозв'язок у розвитку української та російської методики літератури.

Основні праці Г. А. Гуковського, А. І. Ревякіна, М. О. Корста.

Науково-методична діяльність Т. Ф. Бугайко. Під-

ручник «Українська література в середній школі. Курс методики» (1962).

Праця О. Р. Мазуркевича «Нариси з історії методики української літератури» (1961).

Погляди В. О. Сухомлинського на викладання літератури в школі.

Науково-методична діяльність учителів (К. О. Ходосов, Є. М. Кучеренко, В. В. Фещак, О. С. Непорожній, Є. І. Жицький, В. І. Цимбалюк).

Основні центри сучасної науково-методичної думки на Україні. Сектор методики літератури науково-дослідного інституту педагогіки Української РСР. Кафедра теорії та методики літератури Одеського державного університету. Кафедра методики мови та літератури Київського педагогічного інституту.

Кабінети української мови та літератури обласних інститутів удосконалення кваліфікації вчителів та їх роль у розвитку методики. Районні методичні кабінети. Шкільні та міжшкільні методичні комісії мови та літератури, їх роль в організації викладання в школі.

Методична преса. Журнали «Українська мова і література в школі», «Література в школі». Питання методики літератури на сторінках інших періодичних видань.

Нові завдання, поставлені перед методикою літератури Комуністичною партією та Радянським урядом, зокрема XXV з'їздом КПРС та XXV з'їздом КП України.

Розвиток методики в умовах науково-технічної революції.

IV. Основні положення й зміст викладання літератури в школі — 2 год.

Визначення змісту й обсягу шкільної літературної освіти — одне з основних досягнень радянської методики літератури.

Структура та зміст шкільного курсу літератури.

1) Пояснювальне читання в 1—3 класах.

2) Тематичний принцип побудови курсу літератури в 4—6 класах.

3) Пропедевтичний характер курсу літератури в 7 класі.

4) Історико-літературний курс та основні закономірності його розвитку — зміст курсу літератури 8—10 класів.

5) Найважливіші положення теорії літератури у 8—10 класах; елементи теорії літератури в 4—7 класах.

Програми з літератури. Їхній зміст, структура та побудова.

Планування роботи вчителя літератури та його роль у забезпеченні високого ідейного, наукового та методичного рівня викладання літератури.

Календарні плани. Їх роль у виробленні чіткої системи вивчення літератури та в забезпеченні різноманітності форм і методів.

Поурочне планування. Його значення в системі підготовки вчителя до уроку. Тематичне планування.

Наукова організація праці вчителя літератури. Використання посібної та довідкової літератури.

Підготовка вчителя до уроку. Опрацювання текстів художніх творів та літературознавчих матеріалів. Добір технічних засобів навчання, унаочнення різних видів.

Вибір структурної форми уроку, методів та прийомів опрацювання нового матеріалу, перевірки домашнього завдання тощо.

V. Навчальні кабінети літератури — 1 год.

Підвищення ефективності вивчення літератури в умовах кабінетної системи.

Види кабінетів:

а) кабінет української та російської мови й літератури;

б) кабінет української мови й літератури;

в) кабінет української літератури.

Типове обладнання кабінетів літератури:

а) бібліотека програмових творів з літератури, зокрема серія «Шкільна бібліотека», посібники для учнів та вчителів;

б) аудіовізуальні технічні засоби навчання. Звукова та екранна апаратура, фонотеки, зокрема навчальні фотохрестоматії з літератури для середньої школи, діафільмотека, навчальні слайди;

в) таблиці, репродукції творів образотворчого мис-

тецтва, альбоми та матеріали, присвячені творчості окремих письменників, інші види унаочнення;

г) картотека літературознавчих та методичних праць;

д) зразки учнівських творів різних типів.

Особливості проведення уроків в умовах кабінетної системи. Широке використання технічних засобів навчання та різних видів унаочнення. Забезпечення максимального ідейно-естетичного та емоційного впливу художнього твору на учнів, заощадження часу.

VI. Урок як основна форма навчально-виховного процесу — 2 год.

Поняття про урок, про класно-урочну систему організації навчального процесу.

Основний принцип уроку літератури — комуністична партійність.

Особливості уроку літератури.

1. Значні можливості для розширення знань про дійсність, для формування комуністичних переконань та виховання характеру учнів.

2. Значний обсяг навчального матеріалу. Сприятливі умови для розвитку самостійного мислення й вироблення власних естетичних смаків.

3. Емоційність уроків літератури, що визначається специфікою предмета — літератури — як виду мистецтва.

Види та структурні типи уроків.

Урок пояснення нового матеріалу.

Урок повторення.

Урок — бесіда з позакласного читання.

Урок написання творів.

Поняття про чотириелементний («комбінований») урок. Етапи уроку:

а) організація класу до роботи;

б) перевірка домашнього завдання;

в) пояснення нового матеріалу;

г) закріплення вивченого на уроці;

д) домашнє завдання;

інші структурні форми уроків.

Урізноманітнення структурних типів уроку як засіб

активізації уваги учнів, а отже, й піднесення ефективності навчально-виховного процесу.

VII. Форми, методи та методичні прийоми викладання літератури — 2 год.

Особливості вивчення літератури в 4—7 та 8—10 класах, що визначаються навчальним матеріалом та пізнавально-віковими особливостями учнів.

Поступове наростання обсягу навчального матеріалу та ускладнення форм і методів роботи — від молодших до старших класів.

Поняття про шкільний метод викладання літератури як тип взаємозв'язків між учителем і учнями в процесі вивчення літератури в школі, що визначається характером навчального матеріалу та ступенем і формою участі учнів у його вивченні.

Поняття про методичний прийом як явище допоміжного плану, скероване на окремі питання чи аспекти вивчення програмового матеріалу.

Вибір методу залежно від мети уроку та літературного матеріалу, що має бути опрацьований на уроці, а також від вікових та психологічних особливостей учнів.

Метод бесіди. Педагогічна суть методу бесіди — учнівські відповіді на поставлені вчителем запитання, спрямовані на дошукування істини. Підсумки бесіди вчителем.

Навчальний матеріал, що задовольняє вимогам бесіди: невеликі літературні твори або уривки з них, використання відомих учням фактів у процесі повторення.

Позитивні риси бесіди: умови для розвитку самостійного мислення та активізації учнів. Глибоке засвоєння матеріалу. Можливість охопити активною участю в роботі значну частину класу.

Вади методу бесіди: велика затрата часу на вивчення невеликого за обсягом матеріалу.

Метод лекції. Педагогічна суть методу лекції: послідовний широкий виклад навчального матеріалу вчителем.

Матеріал, який доцільно вивчати методом лекції: оглядові теми, підсумки вивчення монографічних тем,

узагальнення вивченого, аналіз складних літературних творів.

Позитивні якості методу лекції: можливість охопити широкий матеріал, зразок логічно-послідовної, емоційної літературної мови викладу матеріалу.

Недоліки: недостатня активність слухачів.

Метод самостійної роботи. Його педагогічна суть: самостійне (різною мірою) опрацювання учнями навчального матеріалу під керівництвом і контролем учителя.

XXV з'їзд КПРС про необхідність розвитку навиків самостійного мислення, уміння здобувати знання, робити власні висновки та приймати рішення в умовах НТР. Роль самостійної роботи як методу викладання літератури в підготовці учнів до майбутньої трудової діяльності.

Диференціація методу самостійної роботи: аналіз твору з використанням підручника, за даним учителем планом, за вузовими запитаннями, цілком самостійний аналіз твору чи опрацювання окремого питання.

Самостійна робота як метод, коли учні опрацьовують новий матеріал, і як методичний прийом, коли вона служить допоміжним засобом вивчення (виконання домашніх завдань, закріплення тощо).

Позитивні якості методу самостійної роботи: максимальні можливості для розвитку творчого мислення та самостійності учнів; умови для врахування індивідуальних особливостей учнів. Негативні ознаки методу самостійної роботи: складність контролю над засвоєнням матеріалу всіма учнями, великий розрив між наслідками роботи сильніших і слабших учнів.

Основні методичні прийоми: коментоване читання, використання технічних засобів навчання, літературні екскурсії, колективний перегляд кінофільмів, спектаклів, учнівські доповіді, реферати та види їх тощо.

Методи й методичні прийоми факультативних занять як специфічної форми вивчення літератури в школі. Семінарські заняття, практична аналітична робота, курсові роботи. Видозміни в методах лекції, бесіди, самостійної роботи. Основна відмінність навчальних методів на факультативних заняттях — наближення її до вузівських методів.

Дальше вдосконалення методів, активізація навчально-виховного процесу на уроках літератури — одне з

найважливіших завдань методичної науки та шкільної практики.

VIII. Особливості вивчення різних видів програмового матеріалу — 8 год.

Оглядові та монографічні теми.

Місце оглядових тем у програмах з літератури в 4—7 класах, у 8—10 класах. Поступове зростання значення оглядових тем, посилення ролі історизму при вивченні їх.

Основний метод вивчення оглядових тем — лекція вчителя. Види вступних занять до вивчення оглядових тем. Підсумкові заняття.

Визначальне місце монографічних тем у курсі літератури, зокрема у 8—10 класах.

Складові елементи монографічних тем:

- а) біографія письменника;
- б) огляд творів, які не вивчаються текстуально;
- в) текстуальне опрацювання визначених програмою творів.

Види вступних занять до вивчення монографічних тем.

Вивчення біографії письменника як важливий фактор усвідомлення місця його творчості в літературному процесі. Виховне спрямування вивчення біографії. Особлива роль наочності, документальних матеріалів у вивченні життєвого шляху письменника.

Основні методи та методичні прийоми роботи над біографією: розповідь учителя, учнівські доповіді та реферати; літературні екскурсії, відвідування музеїв; використання мемуарної літератури, художньо-біографічних творів, кінофільмів тощо.

Читання програмових творів. Види читання залежно від жанру й обсягу твору, а також вікових і психологічних особливостей учнів того класу, де твір вивчається. Обов'язкове читання вчителем програмових творів у 4—5 класах, класне й домашнє читання творів у 6—7 класах, переважно самостійне читання у 8—10 класах.

Аналіз окремого твору — основа вивчення шкільного курсу літератури.

Специфіка аналізу літературного твору в школі.

Основні принципи аналізу програмових літературних творів:

а) принцип комуністичної партійності методики. Використання всіх можливостей, які дає вивчення твору, для комуністичного виховання учнів;

б) принцип науковості. Відповідність вивчення літературних явищ та аналізу твору найновішим досягненням літературознавства. Необхідність урахування при цьому вимог доступності для учнів матеріалу й наукових положень;

в) принцип емоційності, що визначається специфікою літератури як виду мистецтва;

г) принцип доступності методів та прийомів аналізу учням певних класів.

Пообразний і проблемний аналіз як різні форми організації вивчення програмових творів.

Вимога цілісного аналізу художнього твору.

Вивчення епічних творів.

Особливості читання та роботи над текстом епічних творів, різних за жанром, тематикою та обсягом.

Вивчення прозових та поетичних епічних творів у 4—7 класах, складніших за змістом та більших за обсягом творів у 8—10 класах.

Вступна бесіда до вивчення епічних творів. Її основний педагогічний зміст: літературна історія твору, встановлення апперцептивних зв'язків, розширення знань учнів про дійсність, відображену у творі. Лексична робота.

Елементи й послідовність пообразного аналізу епічних творів:

а) визначення теми твору;

б) аналіз сюжету й композиції як засобу розкриття ідейного змісту твору;

в) аналіз системи образів-персонажів як основна проблема вивчення епічного твору в школі;

г) вивчення мови та образотворчих засобів (у процесі роботи над твором та на спеціальних заняттях);

д) визначення ідейного змісту твору, що впливає із цілісності художньої тканини твору;

е) висновки про літературний жанр, про місце твору в історико-літературному процесі взагалі та в творчому доробку письменника зокрема.

Визначення вчителем послідовності аналізу в кожному конкретному випадку.

Проблемний спосіб аналізу художніх творів:

а) визначення основних проблем, поставлених письменником у художньому творі;

б) встановлення основного конфлікту, групування персонажів залежно від нього;

в) розв'язання основних конфліктів у ході розвитку сюжету, основних подій, відображених у творі, розкриття внутрішнього світу, вчинків, взаємозв'язків головних дійових осіб, а також мовностилістичних та образотворчих засобів;

г) визначення ідейного змісту твору, що закономірно впливає із постановки та розв'язання проблем, з розвитку сюжетних ліній, із взаємозв'язків, дій і психології персонажів тощо;

д) висновки про літературний жанр, про місце твору в історико-літературному процесі взагалі та в творчому доробку письменника зокрема.

Забезпечення цілісного емоційного сприйняття літературного твору як необхідна умова ефективного вивчення та засвоєння учнями програмового матеріалу.

Аналіз ліричних творів.

Особливе значення безпосереднього емоційного впливу лірики на учнів. Сугестивність ліричних творів.

Вступна бесіда до вивчення ліричних творів. Її педагогічний зміст: створення відповідної психологічної настроєності, використання інших видів мистецтва (музика, живопис).

Особливе значення художнього читання ліричних творів. Організація читання їх у 4—7 та 8—10 класах.

Розкриття творчого задуму поета, передача його почуттів, переживань та думок.

Аналіз системи образотворчих засобів, їхня роль у відтворенні певного настрою, у розкритті ідейного змісту поезії.

Підсумкова бесіда вчителя.

Аналіз драматичних творів.

Вступні заняття до вивчення драматичних творів.

Особлива роль безпосереднього сприйняття драматичних творів (театральні спектаклі, екранізація драматичних творів, телевізійні передачі). Зв'язок між драматургією й театром.

Читання п'єси чи її уривків у ролях.

З'ясування драматичного конфлікту твору та його специфіки.

Вивчення побудови драматичних творів.

Аналіз системи образів-персонажів, їхніх дій, поведінки, мови як засобу розкриття змісту твору. Висновки про головну ідею твору. Визначення драматургічного жанру виучуваної п'єси. Місце твору в драматургії.

Вивчення елементів теорії літератури.

Основний принцип побудови курсу теорії літератури — розкриття теоретично-літературних положень та понять на матеріалі конкретного літературного твору.

Пропедевтичний характер теоретико-літературного матеріалу в 4—6 класах. Обсяг і система відомостей з теорії літератури в 4—7 та 8—10 класах. Поступова ускладненість та наближення трактування теоретико-літературних положень і понять до належного рівня від 4—6 до 9—10 класів.

Практичне застосування знань з теорії літератури при вивченні історії літератури, при аналізі програмових творів.

IX. Система письмових робіт з літератури та розвиток мови учнів — 2 год.

Роль і місце письмових творів у системі вивчення шкільного курсу літератури.

Загальні вимоги до письмових творів: чітке ідейно-виховне спрямування, розвиток самостійного мислення та творчих здібностей учнів, глибоке знання літературного матеріалу, логічно послідовний виклад, бездоганне володіння мовою.

План твору та його педагогічне значення. Різні види планів. Епіграф.

Система письмових робіт у різних класах, її принципи.

Підготовка до написання письмових робіт. Методика навчальних творів.

Твори класні й домашні.

Види письмових робіт у 4—7 класах:

а) переказ;

б) твір типу індивідуальної характеристики персонажа;

в) твір з досвіду, за малюнком.

Види письмових робіт у 8—10 класах:

а) виклад за сюжетом літературного твору;

б) твір типу характеристики персонажів (індивідуальної, порівняльної, групової);

в) літературознавчий аналіз окремого художнього твору;

г) твір публіцистичного характеру;

д) твір на літературну тему узагальнюючого плану;

е) творчі роботи учнів (нарис, оповідання, вірш);

ж) рецензії та анотації художніх творів;

з) реферати й доповіді.

Письмові твори в системі факультативних занять.

Методика перевірки письмових творів учителем. Аналіз письмових творів.

Норми оцінки письмових творів.

Х. Використання технічних засобів та наочності при вивченні літератури — 2 год.

Зростаюча роль технічних засобів навчання в сучасному навчально-виховному процесі середньої школи.

Основні принципи використання технічних засобів у навчальному процесі з літератури.

Допоміжна роль ТЗН на уроках літератури. Визначення найбільш доцільного місця й форми використання ТЗН при вивченні літератури.

Види технічних засобів навчання:

а) аудіовізуальні;

б) екранні;

в) звукові.

Методика використання ТЗН на вступних заняттях, у процесі вивчення біографії письменника, художнього твору, на підсумкових заняттях та при повторенні.

Використання навчального та художнього кіно, спеціальних радіо- й телевізійних передач на уроках та в позаурочний час.

Наочність на уроках літератури та її педагогічне значення. Методика та педагогічна доцільність використання творів живопису, альбомів, монтажів різних видів, мемуарної літератури, епістолярії тощо.

XI. Організація і методика факультативних занять з української літератури — 2 год.

Факультативні заняття з літератури як специфічна форма літературної освіти учнів.

Організація факультативів.

Умови створення факультативів. Принцип добровільності навчання на факультативних заняттях.

Зміст і побудова факультативних курсів з української літератури. Ідейно-виховна спрямованість факультативів.

Педагогічна мета факультативних занять.

Характеристика програм факультативних занять з української літератури. Особливості їх побудови. Залежність від конкретних місцевих умов, піднесення рівня літературної освіти та комуністичного виховання учнів; вироблення умінь і навичок самостійної дослідницької роботи учнів над художніми творами; виявлення учнів, що мають певне літературне обдарування, та розвиток їх творчих здібностей; професійна орієнтація учнів у напрямі філологічних спеціальностей.

Методика факультативних занять. Особливості методики. Зростання значення індивідуальної роботи при вивченні факультативного курсу.

Наближення методики факультативних занять до методики викладання літератури у вищих навчальних закладах.

Методи факультативних занять з літератури, їхня спільність та відмінність від методів вивчення основного курсу літератури. Стисла характеристика методів факультативних занять:

а) лекція. Наближення її до вузівського типу лекції. Види лекції: оглядова та настановча;

б) семінарські заняття;

в) самостійна аналітична робота учнів над художніми творами (учнівські доповіді, повідомлення та реферати, самостійне ознайомлення учнів з текстом художнього твору та його аналіз, опрацювання літературно-критичних джерел тощо);

г) бесіда;

д) практичні заняття (колективні спостереження над художньою формою твору, дослідження образотворчих засобів, розробка теоретико-літературних проблем тощо);

е) курсова робота. Принципова відмінність її від звичайного учнівського твору, що полягає в цілком самостійному опрацюванні учнем певної літературознавчої проблеми як способу вивчення програмового матеріалу;

є) підсумкові комбіновані заняття (науково-теоретичні конференції, літературні вечори тощо).

Види письмових робіт на факультативних заняттях з літератури. Спільне та відмінне між ними та звичайними письмовими учнівськими творами.

Зв'язок факультативних занять із навчанням у вузі. Участь студентів філологічних факультетів у роботі шкільних факультативів. Участь учнів — слухачів факультативних занять у науковій роботі вузів (студентські наукові гуртки, виступи на наукових конференціях тощо).

Принцип диференціації навчального процесу та особливості індивідуальної роботи з учнями в процесі факультативних занять.

XII. Система позакласної роботи з літератури — 1 год.

Роль і педагогічна мета позакласної роботи в системі літературної освіти учнів. Ідейно-виховне спрямування позакласної роботи з літератури. Літературний гурток.

Види літературних гуртків: поглибленого вивчення програмового матеріалу; літературно-творчий; літературно-драматичний; виразного читання; літературно-красноречивий; фольклорний. Конкретний зміст їх роботи.

Організація позакласного читання.

Літературна преса в школі. Випуск літературних газет, альманахів, альбомів, ведення літературного календаря. Участь учнів у «великій» пресі.

Колективне відвідування кіно, театрів. Використання відвідування кіно та театрів з навчальною метою. Письмові твори за переглянутими кінофільмами та спектаклями. Виготовлення фотомонтажів. Проведення обговорень відвіданих кінофільмів та театральних спектаклів.

Літературні екскурсії, їх педагогічна мета. Їх види: екскурсії до літературних музеїв, по місцях, пов'язаних з життям і творчістю письменників або описаних у художній літературі, екскурсії на природу, до визначних

культурних центрів та ін. Узагальнення матеріалів ек-скурсії.

Індивідуальна робота з учнями в рамках позакласної роботи. Розвиток літературних здібностей творчо обдарованих учнів.

XIII. Викладання літератури в школах різних типів — 1 год.

Викладання літератури в загальноосвітній середній трудовій політехнічній школі:

з українською мовою навчання;

з російською мовою навчання.

Виховання в учнів розуміння важливості літератури як навчального предмету.

Особливості викладання літератури в школах працюючої молоді: наявність життєвого досвіду в учнів; брак часу для самостійної домашньої роботи учнів, для читання художніх творів, зростає питома вага класного читання, глибоке самостійне засвоєння вивченого матеріалу.

Специфіка вивчення літератури в очно-заочних школах: зростаюча питома вага самостійної роботи учнів; потреба ширшого контролю з метою виявлення недостатньо засвоєних розділів та питань програми; посилена увага до письмових робіт як важливого методу виявлення знань учнів.

Викладання літератури в школах-інтернатах: наявність умов для посиленого контролю за виконанням домашніх завдань, за організацією позакласного читання, для індивідуальної роботи з учнями; добра забезпеченість текстами художніх творів. Порівняно важчий контингент учнів.

Особливості вивчення літератури в спеціальних середніх навчальних закладах: деяке скорочення часу, відведеного на курс літератури; погляд на літературу як на «неосновний» у порівнянні з фаховими дисциплінами предмет; можливості для широкого використання технічних засобів навчання.

Профтехучилища (на базі восьмирічної школи), за особливостями викладання літератури наближені до спеціальних середніх закладів. Відсутність спеціальних

предметів та посібників, де були б ураховані ці особливості. Брак досвіду викладання літератури в профтехучилищах.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ — 10 год.

I. Ознайомлення з практикою викладання української літератури в школі — 4 год.

Перегляд шкільної документації (календарні та поурочні плани вчителів, класні журнали, плани роботи класного керівника, керівника літературного гуртка, факультативних занять тощо).

Відвідування уроків української літератури та інших предметів, виховних годин, комсомольських та піонерських зборів, факультативних занять, літературних вечорів. Ознайомлення з класами, де буде проходити педагогічна практика.

Узагальнення враження про школу (у формі колоквіуму або рефератів).

II. Вивчення програм та підручників з української літератури та ознайомлення з методичною літературою — 2 год.

Ознайомлення з програмами та підручниками з української літератури. Спостереження над їх побудовою, змістом; аналіз окремих програм та підручників, зокрема — методичного апарату підручників.

Спостереження над відповідністю програм завданням комуністичного виховання учнів та віковим і психологічним особливостям учнів. Побудова підручників у 4—6 та 7, 8—10 класах.

Огляд найновіших методико-літературних праць, матеріалів журналів «Українська мова і література в школі», «Радянська школа», «Радянське літературознавство», «Література в школі», «Народное образование», «Советская педагогика» та ін.

Обговорення актуальних питань, що піднімаються в друкованих органах.

Рецензування окремих праць.

Анотування праць окремих номерів методичних журналів.

III. Ознайомлення з технічними засобами навчання та методика їх використання — 2 год.

Ознайомлення з апаратурою ТЗН (діапроектори різних типів, навчальне кіно, звукозапис, теле- і радіоапаратура тощо).

Відвідування уроків з використанням ТЗН та обговорення їх.

Реферування окремих питань використання ТЗН на уроках літератури та в позакласній роботі.

IV. Опрацювання актуальних науково-методичних тем — 2 год.

Опрацювання окремих науково-методичних тем, актуальних у певній конкретній ситуації.

Вивчення досвіду роботи школи шляхом реферування друкованих матеріалів.

Узагальнення опрацьованих тем у формі доповідей, рефератів, курсових робіт, а також бесіди або колоквіуму.

ЛАБОРАТОРНО-ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ — 20 год.

I. Ознайомлення з кабінетом літератури — 2 год.

Ознайомлення з обладнанням кабінету літератури, з організацією його роботи.

Відвідування уроків в умовах кабінетної системи, визначення їх особливостей. Зростання ефективності вивчення літератури як наслідок упровадження кабінетної системи навчання.

II. Відвідування уроків української літератури вчителів, викладачів університету, а також студентів — 6 год.

Аналіз цих уроків.

III. Складання планів роботи вчителя літератури — 2 год.

Складання та обговорення календарних і поурочних планів. Передбачення зв'язку з російською літературою.

IV. Ознайомлення з системою письмових робіт — 3 год.

Ознайомлення з тематикою письмових робіт у різних класах.

Відвідування уроків письмових робіт.

Допомога вчителю в перевірці письмових робіт (або самостійна перевірка).

Письмовий аналіз наслідків перевірки.

Присутність на уроках аналізу письмових творів.

V. Організація позакласної та позашкільної роботи з літератури — 2 год.

Відвідування занять літературного гуртка, вечорів тощо.

Організація та проведення різних позакласних та позашкільних заходів з літератури (заняття літературного гуртка, випуск літературних стінгазет, альманахів, журналів, проведення екскурсій, колективного відвідування кіно, театру, проведення літературних вечорів, виготовлення альбомів, альманахів та ін.).

Складання планів позакласних заходів.

VI. Методико-літературне опрацювання програмових художніх творів — 3 год.

Робота над текстом літературних творів. Підготовка їх до пояснення учням (виразне читання, аналіз ідейно-художнього змісту; переказ та коментоване читання окремих уривків або творів і заучування напам'ять потрібних текстів; підготовка ТЗН до використання при вивченні певної теми та ін.).

VII. Проведення факультативних занять — 2 год.

Ознайомлення з програмами та планами факультативних курсів, з їх освітньо-виховними можливостями.

Відвідування факультативних занять та їх обговорення.

Планування та проведення окремих занять. Перевірка письмових творів та ін.

ЛІТЕРАТУРА

Обов'язкова

Маркс К. и Энгельс Ф. О воспитании и образовании. М., АПН РСФСР, 1957.

В. И. Ленин о воспитании и образовании. М., «Просвещение», 1970.

Ленін В. І. Про літературу. Вид. 2-е, доп. К., «Дніпро», 1970.

Ленін В. І. Про народну освіту. Статті і промови. К., «Радянська школа», 1958.

Брежнев Л. І. Промова на Всесоюзному з'їзді вчителів. К., Політвидав України, 1968.

Брежнев Л. І. Промова на XVII з'їзді ВЛКСМ. К., Політвидав України, 1974.

Щербицький В. В. Промова на VII з'їзді письменників України.— «Літературна Україна», 1976, 14 квітня.

Крупська Н. К. Комуністичне виховання і література. Про викладання літератури. Про підручник з літератури. Педагогічні твори в 10-ти томах, т. 3. К., «Радянська школа», 1963—1967.

Програма Комуністичної партії Радянського Союзу. К., Політвидав України, 1968.

Матеріали XXV з'їзду КПРС. К., Політвидав України, 1976.

Матеріали XXV з'їзду КП України. К., Політвидав України, 1976.

«Про заходи дальшого поліпшення роботи середньої загальноосвітньої школи». Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР.— «Радянська школа», 1966, № 12.

«Про завершення переходу до загальної середньої освіти молоді і дальший розвиток загальноосвітньої школи». Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР.— «Радянська освіта», 1972, 28 червня.

«Про заходи по дальшому вдосконаленню вищої освіти в країні». Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР.— «Радянська Україна», 1972, 30 липня.

«Про стан і заходи до дальшого поліпшення навчально-виховної роботи в загальноосвітніх школах Української РСР». Постанова Верховної Ради УРСР (1972).

«Про літературно-художню критику». Постанова ЦК КПРС.—
«Радянське літературознавство», 1972, № 2.

* * *

Материалы Всесоюзного съезда учителей 2—4 июня 1968 года. М., Политиздат, 1968.

Материалы V Всесоюзного съезда писателей.—«Литературная газета», 1971, 30 июня — 7 июля.

Матеріали VII з'їзду письменників України.—«Літературна Україна», 1976, 14—23 квітня.

Програма виховання комуністичної моралі в учнів середньої школи та методичні вказівки до неї. К., «Радянська школа», 1960.

Програми середньої загальноосвітньої школи. Українська література. Для шкіл з українською і російською мовами навчання. 4—10 класи. К., «Радянська школа», 1976.

Третій з'їзд учителів Української РСР 18—19 червня 1968 року. К., «Радянська школа», 1968.

Факультативні заняття з української літератури в школі. Методичний лист. Автор В. Я. Неділько. К., «Радянська школа», 1971.

* * *

Бугайко Т. Ф., Бугайко Ф. Ф. Українська література в середній школі. Курс методики. К., «Радянська школа», 1962.

Жицький Є. І. Самостійність і творча активність учнів у процесі вивчення літератури. К., «Радянська школа», 1969.

Коржупова А. П. Наочність на уроках української літератури. К., «Радянська школа», 1965.

Корст М. О. Очерки по методике анализа художественных произведений. М., Учпедгиз, 1963.

Литвиненко Г. М. Морально-етичні бесіди на уроках літератури. К., «Радянська школа», 1966.

Мазуркевич О. Р. Метод і творчість. К., «Радянська школа», 1973.

Мазуркевич О. Р. Нариси з історії методики української літератури. К., «Радянська школа», 1961.

Мазуркевич О. Р. П'ятдесятирічний шлях радянської методики літератури на Україні.—У кн.: Методика викладання української мови і літератури. Республіканський науково-методичний збірник. Вип. 3. К., «Радянська школа», 1968.

Моренець П. Г. Вивчення української радянської літератури у восьмирічній школі. К., «Радянська школа», 1962.

Неділько В. Я. Виховання комуністичного ставлення до праці на уроках української літератури. К., «Радянська школа», 1963.

Неділько В. Я. Питання факультативу.—«Українська мова і література в школі», 1968, № 7.

Додаткова

Активизация преподавания литературы в средней школе. Сборник статей. Под редакцией В. В. Голубкова. М., Учпедгиз, 1961.

Активизация преподавания литературы. Сборник статей под редакцией Н. В. Колокольцева. М., АПН РСФСР, 1960.

Бандура О. М. Вивчення української літератури в школах робітничої молоді. К., «Радянська школа», 1962.

Бувальський В. А. Поезія усного слова. К., «Радянська школа», 1969.

Всесоюзное научное совещание по вопросам факультативных занятий в школе.—«Советская педагогика», 1968, № 9, 11.

Гаврилов Н. Т. Шкільна оглядова лекція (як метод викладання літератури).—«Українська мова і література в школі», 1970, № 8.

Голубков В. В. Методика преподавания литературы. М., Учпедгиз, 1965.

Гуковский Г. А. Изучение литературного произведения в школе. М., «Просвещение», 1966.

Литература в воспитании школьника. Сборник статей под редакцией В. П. Коровина и А. Т. Парфенова. М., «Просвещение», 1969.

Литература учит жить. Упор. В. Ф. Анісов, П. Д. Мисник. К., «Радянська школа», 1969.

Маймин Е. А. Опыты литературного анализа. М., «Просвещение», 1972.

Мельничук С. С. Використання технічних засобів на уроках літератури. З досвіду. К., «Радянська школа», 1966.

Молдавская Н. Д. Воспитание читателя в школе. Самостоятельная работа над текстом художественного произведения как одно из условий литературного развития старшеклассника. К., «Просвещение», 1968.

Пасічник Є. А. Літературне краєзнавство в школі. К., «Радянська школа», 1965.

Ревякин А. И. Проблемы изучения и преподавания литературы. М., «Просвещение», 1972.

Сафонова Н. М. Виховання навичок аналізу прозового твору. К., «Радянська школа», 1967.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Теоретичний курс — 30 год.	9
Практичні заняття — 10 год.	26
Лабораторно-практичні заняття — 20 год.	27
Література	29

Министерство высшего и среднего
специального образования УССР

Управление высших учебных заведений

*Программы
для филологических факультетов университетов*

**Методика преподавания украинской литературы
в средней школе**

Программы
для филологических факультетов
университетов
(на украинском языке)

Издательское объединение «Вища школа»
Головное издательство

Редактор *О. В. Костенко*
Художний редактор *В. І. Юрчишин*
Технічний редактор *А. І. Омоховська*
Коректор *Н. В. Волкова*

Здано до набору 25.VIII 1976 р. Підписано до друку 15.IX 1976 р.
Формат паперу $84 \times 108 \frac{1}{32}$. Папір друк. № 2. Фіз. друк. арк. 1.
Умовн. друк. арк. 1,68. Обл.-видавн. арк. 1,59. Тираж 6000.
Видавн. № 3332. Ціна 4 коп. Зам. № 3274.
Головне видавництво видавничого об'єднання «Вища школа».
252054. Київ-54, Гоголівська, 7.

Міжвузівське поліграфічне підприємство при КІНГ.
252057, Київ, Брест-Литовський пр., 98/1.